

Vanhusneuvoston lausunto Pirkanmaan hyvinvointialueen talousarvion 2027 tavoite-esityksistä

Vanhusneuvosto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto.

Taloustavoite-esitys vuodelle 2027 on vanhusneuvoston näkökulmasta pääosin myönteinen ja strategisesti johdonmukainen. Tavoitteissa korostuivat asiakaslähtöisyys, palvelujen toimivuus, kehittäminen, turvallisuus, osallisuus, tutkimus, yhteistyö ja henkilöstön hyvinvointi. Palvelukokemuksen ja vaikuttavuuden kehittäminen on ensiarvoisen tärkeää, ja hyvä suunta kohti seuraavaa vuotta.

Vanhusneuvosto pitää tärkeänä myös, että tavoitteet näkyvät konkreettisesti ikääntyneiden kaikissa Pirhan tarjoamissa arjen palveluissa. Tavoitteissa pidämme myönteisenä, että ikääntyneiden hyvinvoinnin ja osallisuuden vahvistaminen edistyy tavoitteellisesti lähitoritoiminnan, järjestöyhteistyön sekä kuntien ja Pirhan yhdyspintatyön kautta, kuten esimerkiksi IkiHyte-verkostossa.

Vanhusneuvosto korostaa, että arvioinnissa ei tule painottaa vain määrällisiä mittareita, vaan on huomioitava myös laadulliset tekijät, kuten ikääntyneiden kokemukset, toimintakyky, yksinäisyys ja palveluiden saavutettavuus.

Tärkeintä on ihminen

Keskeiset huomiot:

- Ikäihmisten palveluiden tilanne herättää vakavaa huolta: palveluja on vähennetty, saatavuutta kiristetty ja henkilöstöä vähennetty.
- Laitoshoidon päättyminen vuoden 2027 loppuun mennessä lisää epävarmuutta jatkohoitopaikoista. Tieto jatkotoimenpiteistä tulee saada mahdollisimman nopeasti.
- Perusterveydenhuollossa ja ikääntyvien sosiaalipalveluissa palvelu- ja hoitoketjut eivät toimi riittävän tehokkaasti, mikä kuormittaa erikoissairaanhoidon.
- Ikäihmisten hoitovastuuta siirretään liikaa omaisille ja vapaaehtoisille, vaikka tarvitaan ammattihenkilöstöä.
- Ikääntyvien huoli on, että yli 80-vuotiaiden sairauksia ei aina tutkita tai hoideta asianmukaisesti. Kaikkia asiakkaita ja potilaita tulee kohdella yhdenvertaisesti lain edellyttämällä tavalla. Vanhusneuvosto on jättänyt valtuustoaloitteen 80-vuotiaiden hyvinvointitarkastuksista 28.10.2024.
- Jo toimivien asioiden rinnalla tulee tuoda esiin myös kehittämiskohteet avoimesti.
- Asiakaskokemuksen mittaamista tulee kehittää siten, että myös huonokuntoiset ikäihmiset voivat antaa palautetta.
- Ennaltaehkäisevä työ (päihteet ja väkivalta) sekä eri toimijoiden yhteistyö ovat keskeisiä.
- Tavoitteet asiakaslähtöisyydestä, osallisuudesta ja turvallisuudesta ovat hyviä ja kannatettavia.
- Digitaalisten palvelujen lisääminen voi kasvattaa eriarvoisuutta, ellei rinnalle turvata puhelin- ja kasvokkaista asiointia.

- Erityistä huomiota tulee kiinnittää muistisairaisiin, omaishoitajiin, omaistaan hoitaviin ja paljon palveluja tarvitseviin ikäihmisiin. On myös huomioitava eri väestöryhmät taustasta riippumatta yhdenvertaisina ja yksilöllisinä palvelujen käyttäjinä.
- Ikäihmisten äänen tulee kuulua vahvemmin valmistelussa ja päätöksenteossa.
- Palvelujen jatkuvuus on varmistettava kaikissa tilanteissa, myös häiriö- ja poikkeustilanteissa.

Vaikuttavat palvelut

Keskeiset huomiot:

- Hyvinvoinnin edistäminen (Hyte): Yhteistyö kunnan ja eri toimijoiden kanssa tärkeää. Tarvitaan laajempia ikäihmisten hyvinvointimittareita (ei vain yksittäisiä kuten lonkkamurtumat).
- Matalan kynnyksen palvelut: Lähitorien vetovoimaa ja saavutettavuutta, erityisesti haja-asutusalueilla, tulee parantaa.
- Ennaltaehkäisy ja peruspalvelut: Palotapaturmien lisääntyminen korostaa kotien turvallisuuden kehittämistä. Myös toimintamallien (esim. "minun tiimini") käyttö laajemmin selvitettävä.
- Palvelujen laatu ja saavutettavuus: Hoitoon pääsyn, jatkuvuuden ja ymmärrettävyyden oltava kunnossa. Tarvitaan tietoa siitä, vaikuttaako ikä palvelujen saantiin.
- Arvokas ikääntyminen: Asumispalvelujen lisäksi painotettava kotona asumisen tukemista ja palvelujen oikea-aikaista saatavuutta. Asumispalveluista vanhusneuvosto on tehnyt kannanoton investointisuunnitelmaan kokouksessaan 7.4.2026.
- Talousarvion tavoitteet tarvitsevat konkretiaa ikääntyvien palveluiden kohdalta.
- Mielenterveys- ja päihdepalvelut: Ikäihmisten palveluihin pääsy ja huomioiminen parannettava.
- Laitoshoidon purku vain, jos korvaavat palvelut ovat riittäviä.
- Jonopituuden lisäksi seurattava keskimääräistä odotusaikaa.
- Mitattava myös odotusajan vaikutuksia hyvinvointiin.
- Digipalvelujen lisääminen herättää huolta ikäihmisten yhdenvertaisesta asioinnista → turvattava myös puhelin- ja lähiasiointi.
- Hoidon jatkuvuutta, hoitoon pääsyä ja kotisairaaloimintaa tulee vahvistaa.
- Hyvinvointia on mitattava ikäryhmittäin (toimintakyky, yksinäisyys, palvelujen saatavuus).
- Ikääntyneiden osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia tulee lisätä.
- Järjestöjen, erityisesti eläkeläisjärjestöjen, toiminnan turvaaminen avustuksilla on tärkeää. Eläkeläisjärjestöt tarjoavat tärkeitä turvaverkkoja ikääntyville, torjuvat yksinäisyyttä, tukevat mielen hyvinvointia ja tekevät merkittävää ennaltaehkäisevää työtä, kuten ohjattu liikunta.

Hyvinvoivat työntekijät

Keskeiset huomiot:

- Toiminnan perusta on henkilöstön hyvinvointi – akuutteja kehittämistarpeita johtamisessa/ työkykyjohtamisessa.
- Fiilis-mittaria tulee kehittää laadullisempaan suuntaan (avovastaukset).

- Työntekijöiden arvokas kohtelu, mukaan lukien toimeksiantosopimuksella toimivat perhehoitajat. Arvostuksesta kertoo myös maksettu palkkio.
- Työkykyjohtamisen tulee olla ennakoivaa ja strategista, ei pelkkää poissaolojen seurantaa.
- Johtamisen laatu näkyy suoraan palveluiden laadussa ja tuloksellisuudessa.
- Nopeat muutokset kuormittavat henkilöstöä ja korostavat osaamisen kehittämisen tarvetta.
- Tavoitteet ovat oikeansuuntaisia, mutta koulutuksiin osallistumisen todelliset mahdollisuudet ja toteutuminen tulee varmistaa ja seurata.
- Sairauspoissaolojen syiden selvittäminen ja ennaltaehkäisy tulee nostaa keskiöön.
- Esihenkilötyön laatu on keskeinen, mutta sen arviointiin liittyy haasteita.
- Työhyvinvoinnin varmistaminen edellyttää riittäviä resursseja ja toimivaa arjen johtamista.
- Opiskelijaohjauksen vahvistaminen tukee alan vetovoimaa ja tulevaa työvoiman saatavuutta.
- Työsuojelun ja työturvallisuuden vastuut ovat epäselviä – vastuut tulee kirkastaa koko organisaatiossa.
- Vastuu työsuojelusta kuuluu työnantajalle ja viime kädessä ylimmälle johdolle.

Toimiva yhteistyö

Keskeiset huomiot:

- Kunnat ovat erittäin tärkeitä yhteistyökumppaneita. Myös asukkaat tulisi nähdä aktiivisina toimijoina – ei vain palvelujen kohteina. On kuitenkin epäselvää, millaisena kumppanina Pirha näkee asukkaat.
- Yhteistyötavoitteissa tulisi korostaa konkretiaa: yhteistyön pitää näkyä asukkaan arjessa sujuvampina palveluina ja parempana saavutettavuutena, eikä jäädä vain visiotasolle.
- Yhteistyön onnistumisen keskeinen mittari on lopulta se, kuinka helppoa asukkaan on saada apua – ei yhteistyörakenteiden, verkostojen tai raporttien määrä.
- Järjestöyhteistyössä on tärkeää, että vastuut säilyvät selkeinä eikä julkisen toimijan vastuuta siirretä muille toimijoille.
- Yhteistyön kehittämisessä tulee varmistaa palvelujen selkeys ja yhdenvertaisuus koko Pirkanmaan alueella.
- On huolehdittava siitä, etteivät rakenteelliset tai taloudelliset painotukset heikennä erityisesti ikääntyneiden palvelujen laatua, saavutettavuutta tai inhimillistä kohtaamista.
- Yhteistyön kehittämistavoitteisiin tarvitaan konkreettisempia mittareita; esimerkiksi nykyinen tavoite yhteistyön parantumisesta vuoteen 2026 verrattuna jää liian yleiselle tasolle.
- Kehittämishankkeiden tulosten tulee näkyä käytännössä palveluissa – ei jäädä irrallisiksi projekteiksi. Hankkeelle pitää suunnitteluvaiheessa olla myös jatkosuunnitelma tiedossa.
- Vaikuttavuuden arviointia tulee vahvistaa systemaattisesti hyödyntämällä mm. asiakaspalautetta, osallisuutta, palvelujen saavutettavuutta ja hyvinvointimittareita.
- Järjestöyhteistyön vaikutuksia tulisi pystyä arvioimaan paremmin, erityisesti ikääntyneiden palveluja käyttävien hyvinvoinnin näkökulmasta.

Lopuksi

Kokonaisuutena esitys on myönteinen ja suunta oikea, kuten asiakaslähtöisyyden, osallisuuden ja palvelujen kehittämisen painottuminen. Vanhusneuvosto painottaa, että ikääntyneiden näkökulma on huomioitava entistä konkreettisemmin tavoitteissa ja mittareissa. Ikäihmisten tarpeiden huomioon ottaminen lähtee heidän arvostamisestaan ja näkemisestään yksilöinä kunnosta tai elämäntilanteesta riippumatta.

Keskeistä on, että palvelujen kehittämisen lähtökohtana on ihminen ja hänen arjessaan selviytyminen.

9.6.2026

Pirkanmaan hyvinvointialueen vanhusneuvosto